

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 1958, sp. zn. Cz 560/58

Číslo: 29/1959

Právní věta:

K otázce odměny za domovnické a další nedomovnické práce. Třídní hledisko při určování náhrady nákladů.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.12.1958

Spisová značka: Cz 560/58

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Domovník, Náhrada nákladů, Třídní hledisko

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce, dělník ve vodárně uplatnil proti žalovanému, býv. řediteli továrny, nárok na odměnu za domovnické a další nedomovnické práce včetně hotových vydání a oprav, které vykonával pro žalovaného v jeho rodinné vile v době od 1. 4. 1948 do 31. 3. 1955, v celkové výši 35.350 Kčs, kterou v průběhu řízení snížil postupně na částku 18.022,41 Kčs.

Lidový soud civilní v Praze vyhověl žalobě jen do částky 839 Kčs a zbytkem ji zamítl. V odůvodnění svého rozhodnutí uvedl v podstatě, že podle výsledků provedeného dokazování nedošlo mezi účastníky k uzavření platné smlouvy domovnické pro nedostatek souhlasu podle § 13 odst. 1 dekr. č. 88/1945 Sb. Náleží proto žalobci jen odměna za skutečně vykonávané práce podle jejich rozsahu a hodnoty, jíž soud určil na podkladě znaleckého posudku. Od toho odečetl pak cenovou hodnotu bydlení včetně ústředního topení, teplé vody, poplatků apod., která byla žalobci a jeho manželce jako protihodnota za konané práce poskytována, určenou rovněž na podkladě znaleckého posudku. Rozdíl, který tu vznikl ve prospěch žalobce ve výši 838 Kčs, uznal potom soud za jeho oprávněný nárok.

Krajský soud v Praze změnil rozsudek soudu první stolice jen potud, že přiznal žalobci ještě další odměnu za obstarávání potravinových lístků a náhradu za čistící potřeby a opravu klepadla, čímž se zvýšil žalobci přisouzený nárok na částku 1.600 Kčs. Jinak potvrdil krajský soud zamítavý výrok soudu první stolice.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že rozsudkem krajského soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle skutkového zjištění obou soudů konal žalobce se svojí manželkou v uvedené již době na podkladě předchozí dohody se žalovaným v jeho rodinné vile různé práce domovnícké i nedomovnícké, zejména obsluhu ústředního topení, čištění chodníku a práce v zahradě. Za to jim poskytoval žalovaný bezplatné bydlení, včetně ústředního topení a teplé vody. Ke vzniku domovníckého poměru mezi nimi však nedošlo, neboť uvedená dohoda nebyla schválena příslušným orgánem národního výboru, jak to vyžaduje ustanovení § 13 odst. 1 dekretu č. 88/1945 Sb.

Za této situace dlužno sice souhlasit s tím, že soudy z hlediska oprávněnosti nároku žalobcova zkoumaly na jedné straně výši odměny za práce jím uplatněné, pokud byly skutečně vykonány, a na druhé straně hodnotu poskytovaného jim bydlení včetně ústředního topení, dodávek teplé vody, osvětlení a příslušných poplatků spojených s užíváním bytu. Při této úvaze nebylo však ani krajským soudem přihlédnuto ke všem skutečnostem, které vyšly za řízení najevo, a byly významné pro posouzení věci.

Žalobce hned při prvním ústním jednání přednesl, že práce pro žalovaného, které jsou předmětem tohoto sporu, nevykonával jen on, nýbrž i za něho jeho družka, později manželka, která v domě uklízela stejně jako v garáži a umývala okna. Totéž tvrdil ve svém vyjádření k posudku znalce dr. K. F. Ve své výpovědi pak jak žalobce, tak i jeho manželka jako svědkyně, potvrdili, že tato umývala chodby, okna a schody, uklízela garáž atd. I sám žalovaný ve své výpovědi připustil, že manželka žalobce vykonávala práce, které tvoří obvykle náplň domovníckého poměru. To vše svědčí ovšem i o tom, že žalobce a jeho manželka vykonávali ještě další práce, jimiž přispívali na úhradu poskytnutého jim bydlení. Tyto okolnosti, vyšlé za řízení najevo, ponechaly však soudy i soudní znalec nepovšimnuty a při výpočtu hodnoty vykonaných prací v poměru k hodnotě bydlení k nim nepřihlížely. Jak je z těchto okolností patrné, bylo třeba, aby soud náležitě zjistil i tyto práce, jejich rozsah a příslušnou za ně odměnu, neboť i jimi přispívali žalobce a jeho manželka k úhradě hodnoty poskytovaného obývání, jehož hodnota byla žalobci v plném rozsahu odečtena. Pokud se tak nestalo, zůstalo řízení kusým, a toto vada řízení znamená pak nejen porušení zákona v ustanoveních § 1 odst. 2, § 59 věta první, § 88 odst. 2, §§ 93 a 177 o. s. ř., ale mohla mít za následek i nesprávné rozhodnutí ve věci.

Krajský soud uznal žalobce povinným zaplatit žalovanému na nákladech řízení částku 2.500 Kčs. Svůj výrok opřel o ustanovení § 129 odst. 2, 3 o. s. ř. I při úvaze o nákladech řízení je však třeba, aby soudy přihlížely k podstatě věci, zejména v případech, kdy náhrada nákladů, určená jen podle výsledků řízení, by neodpovídala třídně chápané spravedlnosti. V tom směru § 130 o. s. ř. připouští, aby i při úspěchu v řízení nebyla účastníkovi přiznána náhrada jeho nákladů a ponechává soudu, aby v každém jednotlivém případě posoudil, jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele, které takovou výjimku z předchozích ustanovení ospravedlňují. Soudy se však v tomto případě nezabývaly otázkou, zda tu nejsou dány popřípadě důvody hodné zvláštního zřetele, ač třídní příslušnost účastníků řízení a druh jejich vzájemných závazků poskytovaly pro takové úvahy dost důvodů.

K tomuto opomenutí obou soudů došlo zejména proto, že ani jeden ani druhý soud nezkoumal v souvislosti se zjišťováním skutkového podkladu věci také sociální a třídní poměry účastníků, kteří jsou nositeli onoho právního poměru, o který v daném sporu šlo, a v kterém mělo být rozhodnuto.

Proto i z tohoto hlediska zůstalo řízení kusé. Již tím samým oba soudy vyloučily možnost, aby současně ze správného třídního a společenského hlediska, a nikoli jen formálně právního hlediska, náhradu vzniklých nákladů zkoumaly a o ní spravedlivě podle zákona rozhodly.